

4404

۵۰۰۰

۲۵۵

جواهری

بسم الله الرحمن الرحيم

www.ketab.ir

سرشناسه: سالاروندیان گروسی، حسین، ۱۳۴۸
عنوان و نام پدیدآور: ولایت و عبادات: نقش ایمان به ولایت اهل بیت
علیهم السلام در صحت عبادات / حسین سالاروندیان گروسی.
مشخصات نشر: قم: تمدن نوین اسلامی، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۱۲۲ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۵۵۱-۳-۴

وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۱۹ - ۱۲۲؛ همچنین به صورت زیر نویس. عنوان
دیگر: نقش ایمان به ولایت اهل بیت علیهم السلام در صحت عبادات.
موضوع: ولایت فقیه، موضوع: Wilayat al-faqih، موضوع: عبادات، موضوع: Worsh:
ip، موضوع: چهارده معصوم، موضوع: *Fourteen Innocents of Shiite

رده بندی کنگره: ۲۲۳ / ۸۰۲ / ۱۳۹۷
رده بندی دیویی: ۲۹۷ / ۴۵ / ۵۲۴۴۳
شماره کتابشناسی ملی: ۵۲۴۴۳

ولایت و عبادات

مؤلف: حسین سالاروندیان گروسی

ناشر: تمدن نوین اسلامی

صفحه آرا: علیرضا شریعتی

نوبت چاپ: اول

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۵۵۱-۳-۴

فروش: مرکز پخش تمدن نوین: ۰۹۱۰۴۶۴۶۲۱۲

© کلبه حقوق مادی و معنوی اثر برای ناشر محفوظ است

فهرست

۱۱	 مقدمه
۱۵	 بخش یکم: کلیات
۱۷	 فصل اول، مفهوم شناسی
۱۷	 ۱. ولایت
۱۸	 ۲. عبادت
۲۰	 ۳. ایمان
۲۳	 ۴. صحت و قبول
۲۷	 فصل دوم، مبانی کلامی و اعتقادی موضوع
۲۹	 ۱. ولایت اهل بیت علیهم السلام و اقسام آن
۳۲	 ۱-۱. ولایت تکوینی اهل بیت علیهم السلام
۳۶	 ۱-۲. ولایت تشریعی اهل بیت علیهم السلام
۳۹	 ۲. حقیقت عبادت و اقسام آن
۴۱	 ۲-۱. عبادات و اعمال انفرادی
۴۱	 ۲-۲. عبادات و اعمال اجتماعی - حکومتی
۴۲	 ۳. نظام ارکان درونی دین اسلام
۴۹	 بخش دوم: نحوه شرطیت ایمان به ولایت در عبادات
۵۱	 فصل اول، دیدگاه مشهور؛ شرطیت ایمان در صحت عبادات
۵۲	 ۱. بیان موقعیت مسئله در کلام فقهاء
۵۹	 تحقیق و تدقیق

۲. بیان موقعیت مسئله در ادله نقلی ۶۰
- ۲-۱. ادله قرآنی شرطیت ایمان در صحت اعمال و عبادات ۶۰
- ۲-۱-۱. اثبات اصل شرطیت ایمان در صحت عمل از دیدگاه قرآن ۶۱
- ۲-۱-۲. مراد از ایمان و مؤمن در فرهنگ قرآن کریم ۷۲
- ۲-۲. ادله روایی بر شرطیت ایمان در صحت عبادات ۷۵
- بی‌ثمر بودن عبادات و ویژه بین رکن و مقام بدون ایمان به ولایت ائمه هدی علیهم‌السلام ۸۳
- جمع‌بندی کلی روایات ۸۹
۳. بیان موقعیت مسئله از نگاه عقل ۹۰
- فصل دوم دیدگاه غیرمشهور؛ شرطیت ایمان برای قبولی عبادات ۹۵
۱. بیان موقعیت مسئله در کلمات فقهاء ۹۵
۲. بیان موقعیت مسئله در ادله نقلی ۱۰۴
- دسته اول روایات: نفی ثواب و نفی قبول در فرض عدم ایمان ۱۰۴
- بررسی روایات ۱۰۶
- دسته دوم روایات: عدم لزوم اعاده عمل مخالف مستبصر ۱۰۷
- بررسی و جمع‌بندی روایات ۱۱۱
- جمع‌بندی بحث شرطیت ایمان در صحت و قبول عبادات ۱۱۲
- تذکره: شرطیت محبت اهل بیت علیهم‌السلام در عبادات در نظر عامه ۱۱۳
- مودت اهل بیت علیهم‌السلام در قرآن ۱۱۵
- نسبت ولایت و محبت اهل بیت علیهم‌السلام ۱۱۶
- بخش سوم: تطبیق و تفریع ۱۱۷
- مقدمه: طهارات ثلاث (وضو، غسل و تیمم) ۱۲۱
۱. ضرورت ایمان در صحت وضو و غسل ۱۲۳
۲. ضرورت ایمان در وجوب تغسیل میت بر مؤمن ۱۲۷
- اشکال و جواب: ۱۳۱
- بیان ادله نقلی مساله ۱۳۲
- عموم و اطلاق ادله‌ی غسل میت ۱۳۲
- عموم آدله وجوب نماز بر هر مسلمان ۱۳۵
- ادله وجوب تجهیز میتی که دریا او را به ساحل انداخته ۱۳۶
- بیان سیره عملیه عصرائمه در مسئله ۱۳۷
۳. ضرورت ایمان در غسل دهنده میت مؤمن ۱۳۸

فصل اول) نماز	۱۴۱
۱. ضرورت ایمان به ائمه هدی علیهم السلام در صحت اصل نماز	۱۴۲
۲. ضرورت ایمان در صحت اذان مؤذن برای نماز جماعت	۱۴۳
ادله نقلی مسئله	۱۴۴
بررسی کلام محقق حلی	۱۴۶
۳. لزوم ایمان در امام جماعت و جمعه	۱۴۹
ادله نقلی مسئله	۱۵۲
جمع بندی دلالت روایات	۱۵۴
۴. وجوب ایمان برای نایب در قضای نماز	۱۵۶
فصل دوم) زکات و خمس	۱۵۹
الف) لزوم ایمان در صحت اتیان زکات	۱۶۰
۱. مشروط بودن صحت اتیان زکات به ایمان مستحق آن	۱۶۰
ادله نقلی مسئله استصحاب زکات	۱۶۴
بررسی و جمع بندی دلالت روایات	۱۶۷
برخی فروع مستحق زکات	۱۶۸
فرع اول: استثنای مؤلفه از حکم شرطیت ایمان	۱۶۸
فرع دوم: جواز پرداخت زکات به اهل ذمّه	۱۷۰
ادله نقلی مساله	۱۷۲
جمع بندی روایات	۱۷۳
فرع سوم: جواز پرداخت زکات به عوام مؤمنین	۱۷۴
۲. شرطیت ایمان در مستحق زکات فطره	۱۷۷
ادله نقلی مسئله	۱۸۱
بررسی و جمع بندی روایات	۱۸۳
ب) ایمان شرط صحت پرداخت خمس	۱۸۴
مشروط بودن صحت اتیان خمس به ایمان مستحق آن	۱۸۵
فصل سوم) روزه	۱۹۱
۱. لزوم ایمان در صحت روزه	۱۹۲
۲. ایمان شرط نیابت در قضای روزه	۱۹۴
۳. شرطیت ایمان در صحت اعتکاف	۱۹۵
فصل چهارم) حج و عمره	۱۹۹

۱۹۹	۱. لزوم ایمان در صحت حج
۲۰۰	۲. لزوم ایمان برای نیابت در حج
۲۰۷	۳. وجوب ایمان در نیابت برای ذبح قربانی
۲۰۸	خاتمه عبادات: امر به معروف و نهی از منکر و جهاد و دفاع
۲۰۸	۱. امر به معروف و نهی از منکر
۲۰۹	۲. جهاد و دفاع
۲۱۵	فصل اول (عدم لزوم اعاده عبادات بدنی (نماز، روزه و حج)
۲۲۰	ادله نقلی مساله
۲۲۳	جدید بدنی روایات
۴۲۲	تفسیر و بحث مهم:
۲۲۴	۱. مواد: قید عدم اخلال به رکن
۲۲۸	۱. دلیل عدم اعاده حج و سایر عبادات
۲۲۸	دیدگاه اول: صحت عمل در نفس الامر
۲۲۹	دیدگاه دوم: عدم اعاده عمل از باب تفضل الهی
۲۳۲	دیدگاه سوم: تصحیح عمل با شرط متاخر
۲۳۵	فصل دوم: لزوم اعاده در عبادات مالی
۲۳۷	تبصره: توضیح حکمت تکلیف زکات از سایر عبادات
۲۳۹	خاتمه: نتایج کلی
۲۴۳	منابع و مأخذ
۲۴۵	منابع روایی:
۲۴۶	منابع تفسیری:
۲۴۷	منابع فقهی:
۲۵۳	منابع رجالی:
۲۵۴	منابع لغوی:

عَلَى بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّلْتِ جَمِيعاً عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ
حَرِيزِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ رَأَى رُؤَاةً عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ
قَالَ: بَنِي إِسْرَافِيلَ عَلَى خَمْسَةِ أَشْيَاءَ عَلَى الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَالْحَجِّ وَالصَّوْمِ
وَالْوَلَايَةِ. قَالَ زُرَّارَةُ فَقُلْتُ وَأَمَّا شَيْءٌ مِنْ ذَلِكَ أَفْضَلُ. فَقَالَ: الْوَلَايَةُ أَفْضَلُ
لِأَنَّهَا مِفْتَاحُهَا وَالْوَالِي هُوَ الدَّلِيلُ عَلَيْهَا.

قُلْتُ ثُمَّ الَّذِي يَلِي ذَلِكَ فِي الْفَضْلِ فَقَالَ الصَّلَاةُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ
الصَّلَاةُ عَمُودُ دِينِكُمْ. قَالَ قُلْتُ ثُمَّ الَّذِي يَلِيهَا فِي الْفَضْلِ قَالَ الزَّكَاةُ لِأَنَّهُ
قَرَنَهَا بِهَا وَبَدَأَ بِالصَّلَاةِ قَبْلَهَا وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الزَّكَاةُ تَذْهِبُ الذُّنُوبَ.
قُلْتُ وَالَّذِي يَلِيهَا فِي الْفَضْلِ قَالَ الْحَجُّ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ وَلِيَدَّ عَلَى النَّاسِ حِجُّ
الْبَيْتِ مَنْ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ، وَقَالَ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِحَجَّةٍ مَقْبُولَةٍ خَيْرٌ مِنْ عِشْرِينَ صَلَاةً نَافِلَةً وَمَنْ خَافَ بِهَذَا
الْبَيْتِ طَوَافاً أَحْصَى فِيهِ أَسْبُوعَهُ وَأَحْسَنَ رُكْعَتَيْهِ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ وَقَالَ فِي بَيْتِ
عَرَفَةَ وَيَوْمِ الْمُزْدَلِفَةِ مَا قَالَ. قُلْتُ فَمَاذَا يَتَّبَعُهُ قَالَ الصَّوْمُ قُلْتُ وَمَا نَالَ
الصَّوْمِ صَارَ آخِرَ ذَلِكَ أَجْمَعَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الصَّوْمُ جَنَّةٌ مِنَ النَّارِ قَالَ
ثُمَّ قَالَ إِنَّ أَفْضَلَ الْأَشْيَاءِ مَا إِذَا فَاتَكَ لَمْ تَكُنْ مِنْهُ تَوْبَةً دُونَ أَنْ تَرْجِعَ إِلَيْهِ

فَتَوَدَّيْهِ يَعْنِيهِ إِنَّ الصَّلَاةَ وَالزَّكَاةَ وَالْحَجَّ وَالْوَلَايَةَ لَيْسَ يَقَعُ شَيْءٌ مَكَانَهَا دُونَ
 أَدَائِهَا وَإِنَّ الصَّوْمَ إِذَا فَاتَكَ أَوْ قَصَّرْتَ أَوْ سَافَرْتَ فِيهِ أَدَيْتَ مَكَانَهُ أَيَّاماً غَيْرَهَا
 وَجَزَيْتَ ذَلِكَ الذَّنْبَ بِصَدَقَةٍ وَلَا قِضَاءٍ عَلَيْكَ وَلَيْسَ مِنْ تِلْكَ الْأَرْبَعَةِ شَيْءٌ
 يُجْبِيكَ مَكَانَهُ غَيْرُهُ.

قَالَ ثُمَّ قَالَ ذِرْوَةُ الْأَمْرِ وَسَنَامُهُ وَمِفْتَاحُهُ وَبَابُ الْأَشْيَاءِ وَرِضَا الرَّحْمَنِ
 الطَّاعَةُ لِلْإِمَامِ بَعْدَ مَعْرِفَتِهِ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ: «مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ
 اللَّهَ وَمَنْ تَوَلَّى فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِظًا»، أَمَا لَوْ أَنَّ رَجُلًا قَامَ لَيْلُهُ وَصَامَ
 نَهَارَهُ وَصَدَّقَ بِجَمِيعِ مَالِهِ وَحَجَّ جَمِيعَ دَهْرِهِ وَلَمْ يَعْرِفْ وَلَايَةَ وَلِيِّ اللَّهِ فَيُؤَالِيَهُ
 وَيَكُونُ جَمِيعُ أَعْمَالِهِ بِدِينِهِ إِلَيْهِ مَا كَانَ لَهُ عَلَى اللَّهِ جَلٌّ وَعَزٌّ حَقٌّ فِي ثَوَابِهِ
 وَلَا كَانَ مِنْ أَهْلِ الْإِيمَانِ ثُمَّ قَالَ أُولَئِكَ الْمُخْسِنُ مِنْهُمْ يُدْخِلُهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ
 بِفَضْلِ رَحْمَتِهِ.

مقدمه

الحمد لله الذي هدانا لهذا بهديته ومنّ علينا بالإيمان بوحدانيته، وأنعم علينا بخاصته وخالصته، خاتم نبيائه وسيد ربيته محمد المصطفى (صلى الله عليه وآله وسلم) وأهل بيته وعترته الذين أنهب الله عنهم الرجس وطهرهم تطهيراً، لا سيما أولهم أمير المؤمنين وسيد الوصيين علي بن أبي طالب عليه السلام وآخرهم القائم بالأمرونا شرارياة العدل الحجة ابن الحسن العسكري (أرواحنا الرب مقدمه الفداء).

خدمت به آستان مقدس اهل بيت عليهم السلام وحی ولایت عليهم السلام طریق اطاعت و بندگی خدای متعال است؛ پس هر کس می تواند با احیای علوم و معارف ربانی آن اولیای الهی، زمینه بسط ولایت آنان را بنویسد و تقرب خویش و دیگران را به خداوند متعال فراهم نماید و گوشه ای از الطاف و عنایات آنان را سپاس گزاری کند؛ لذا بناست موضوعی مرتبط با نظام ولایت آن اولیای الهی که قبلاً به صورت مستقل به آن توجه نشده، مورد مطالعه و تحقیق قرار گیرد تا اولاً موجب گسترش معارف ولایای اهل بیت علیهم السلام و ارتقای سطح معرفت، ایمان و اطاعت مؤمنین و محبین آن بزرگواران گردد و ثانیاً زمینه تبیین بیشتر این مسئله فقهی شده باشد. امید است ان شاء الله

این نوشته تحت توجه خدای متعال و عنایات خاص افضل اولیائش به سرانجام نیکی برسد.

حال براساس حدیث صحیح امام محمد باقر علیه السلام که می فرمایند: «اسلام بر پنج پایه استوار است؛ نماز، زکات، روزه، حج و ولایت»،^۱ مسئله «نسبت ولایت اهل بیت علیهم السلام و عبادات، بلکه تمامی اعمال» - که مستقلاً بدان توجه نشده - به عنوان موضوع تحقیق این اثر علمی برگزیده شد، زیرا ۱. رابطه و تناسب حقیقی اصل ولایت نسبت به عبادات و بعد جایگاه واقعی خود والی در تعیین احکام عبادات و اعمال فردی، اجتماعی و حکومتی تشعشع شده است؛ لذا باید نقش مفتاح و کلید بودن اصل ولایت و نیز دلیل بودن والی نسبت به عبادات و اعمال که در حدیث شریف امام باقر علیه السلام آمده، خوب تبیین شود.

۲. نقش معرفت ولایت ولی خدا و ایمان و اطاعت نسبت به او در صحت و قبول عبادات کامل تبیین نشده است؛ لذا باید نقش معرفت اصل ولایت و حوزه نفوذ اراده و اختیارات ولی خدا و بعد از آن پیروی از ایشان و انجام

۱. «عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ وَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّلْتِ جَمِيعاً عَنْ حَسَنِ بْنِ عِيسَى عَنْ خَرِيزِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ زُرَّارَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ علیه السلام قَالَ بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسَةِ أَسْتَوَاتٍ عَلَى الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَالْحَجِّ وَالصَّوْمِ وَالْوَلَايَةِ قَالَ زُرَّارَةُ فَقُلْتُ وَأَيُّ شَيْءٍ مِنْ ذَلِكَ أَعْزَمُ لِمَا لَكَ مِنَ الْوَلَايَةِ أَفْضَلُ لِأَنَّهَا مُفْتَاحُهَا وَالْوَالِي هُوَ الدَّلِيلُ عَلَيْهِمْ ... قَالَ ثُمَّ قَالَ ذُرَّةُ الْأَمْرِ وَ سَنَامُ وَ سَنَاحُهُ وَ بَابُ الْأَشْيَاءِ وَ رِضَا الرَّحْمَنِ الطَّاعَةُ لِلْإِمَامِ بَعْدَ مَعْرِفَتِهِ، إِنْ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ «مَنْ أَطَاعَ النَّبِيَّ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَ مَنْ تَوَلَّى فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظاً». أَمَا لَوْ أَنَّ رَجُلًا قَامَ لَيْلَهُ وَ صَامَ نَهَارَهُ وَ تَصَدَّقَ بِجَمِيعِ مَالِهِ وَ حَجَّ جَمِيعَ ذَهْرِهِ وَ لَمْ يَعْرِفْ وَلَايَةَ وَلِيِّ اللَّهِ فَيُؤَالِيَهُ وَ يَكُونُ جَمِيعُ أَعْمَالِهِ بِدَلَالَتِهِ إِلَيْهِ مَا كَانَ لَهُ عَلَى اللَّهِ جَلٌّ وَ عَزَّ حَقُّ فِي ثَوَابِهِ وَ لَا كَانَ مِنْ أَهْلِ الْإِيمَانِ ثُمَّ قَالَ أَوْلَيْكَ الْمُخْسِنُ مِنْهُمْ يَدْخُلُهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ بِفَضْلِ رَحْمَتِهِ» (الكافي، ج ۲، ص ۱۹).

تمامی اعمال فردی، اجتماعی و حکومتی به دلالت وی در صحت و قبول آن‌ها و کسب ثواب و رضای خدا خوب تبیین گردد و آثار و نتایج ایمان و اطاعت نسبت به ولایت امام الهی در ابواب عبادات و فروع عملی و فقهی و نیز امور جاری زندگی فردی و اجتماعی مؤمنین نمایان تر شود.

بنابراین سامان دادن تحقیقی مستقل و جامع در ابعاد مختلف مبادی، مبانی و نتایج موضوع «رابطه ولایت و عبادات» لازم است، به طوری که تمام اقوال فقهی و نیز ادله نقلی مربوط به آن را یک جا ملاحظه نماید و به یک تصویر جامع از ابعاد مسئله و بسا با رویکرد ولایی و حکومتی به عبادات و اعمال دست پیدا کند و در نهایت بهترین و دقیقترین توجیه متناسب با منابع را نیز ارائه نماید.

اما اصل مسئله ایمان به ولایت اهل بیت علیهم السلام و اطاعت از آنان دو بعد کلامی و فقهی دارد،^۱ که در این تحقیق بحث فقهی آن؛ یعنی «نحوه شرطیت ایمان به ولایت اهل بیت علیهم السلام در عبادات و اعمال» و نیز آثار و نتایجی که در فروع فقهی دارد، مدنظر قرار می‌گیرد؛ البته در کلمات به بُعد کلامی آن اشاره اجمالی می‌شود. حال اجمالاً بیان می‌شود که مسأله فقهای عظیم الشان امامیه، ایمان به ولایت ائمه هدی علیهم السلام را شرط صحت عبادات و اعمال می‌دانند؛ به طوری که در نظر برخی از آنان عبادات بدون ایمان باطل و غیرمقبول می‌باشند. در نظر برخی دیگر، عبادات بدون ایمان فقط ناقص و معلق است که در صورت ایمان آوردن با ایمان متأخر، عمل تکمیل و تصحیح گشته و ماجور خواهد شد؛ ولیکن اگر کسی بدون ایمان از دنیا

برود عبادات او باطل می‌شوند. اما در مقابل نظر مشهور عده‌ای دیگر ایمان به ولایت را تنها شرط قبولی اعمال و عبادات بر شمرده‌اند، که بدون آن عبادت صحیح است؛ هر چند مقبول درگاه الهی قرار نمی‌گیرند. در نهایت این دو نظریه هر کدام در فروع فقهی و عمل فردی و اجتماعی آثاری پیدا می‌کنند؛ بنابراین برای تبیین نظریه حق، ابتدا باید مبانی و پیش‌فرض‌های کلامی موضوع اجمالاً معلوم شود و آن‌گاه استدلال‌های مدعا مطرح گردد و در نهایت آثار فقهی و عملی آن بیان شود.

ضمناً باید توجه داشت که مسئله شرطیت ایمان به ولایت اهل بیت علیهم‌السلام در عبادات، نقل آن در صحت و قبول آن‌ها ریشه‌ای قرآنی و روایی دارد. لذا در طول تاریخ فقه اهل بیت علیهم‌السلام همیشه مطرح بوده و در منابع فقهی شیعه هم از این مسئله به عنوان «ایمان شرط صحت یا قبول عبادات» بحث شده است؛ بنابراین پیشینه‌ای اصیل و قدیمی دارد؛ البته بحث‌های انجام شده پیرامون موضوع در آثار فقهای عظیم‌الشان شیعه به صورت بسیار محدود و اجمالی موجود می‌باشد؛ ولیکن ظاهراً تحقیق مستقل و جامعی در این موضوع تا به حال تدوین نشده است.